

21. Russell B. War does not determine who is right – only who is left. Ranking. *Global Firepower*. 2024. URL: <https://www.globalfirepower.com/>
22. News. *Gov.il*. URL: <https://www.gov.il/ru/collectors/news>
23. Countries and Territories. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>
24. Knickmeyer E. US spends a record \$17.9 billion on military aid to Israel since last Oct. 7. *Apnews.com*. 2024. URL: <https://apnews.com/article/israel-hamas-war-us-military-spending-8e6e5033f7a1334bf6e35f86e7040e14>

УДК 327.5:[37.018.4:001.89]:[316.7:81'42]

ОСВІТНІ ТА НАУКОВІ ОБМІНИ ПІД ЧАС МІЖНАРОДНИХ КРИЗ: НОВІ ФОРМАТИ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

С. А. Ткач, І. Г. Лебідь

Анотація. У статті розглянуто вплив освітніх та наукових обмінів під час міжнародних криз на міжкультурну взаємодію та її трансформацію. Для аналізу використано два кейси: пандемія Covid-19 та повномасштабне російське вторгнення в Україну. Використано порівняльний метод і метод кейсів з метою ілюстрації успішних прикладів наукових та освітніх обмінів; аналіз статистичних даних.

Ключові слова: міжкультурний діалог, освітні обміни, наукові обміни, міжнародна криза, пандемія COVID-19, повномасштабне російське вторгнення в Україну.

Вступ. У сучасному суспільстві потік інформації стає транснаціональним явищем. Відбувається формування єдиного простору за рахунок глобалізації. Освітні та наукові обміни є інструментом поширення ідей та нових знань, зміцнення міжнародної довіри, міжкультурного діалогу та розвитку глобальної компетентності. У періоди міжнародних криз така взаємодія набуває особливої ваги, адже політичні та економічні відносини стають напруженими й істотно звужуються можливості для діалогу. Пандемія COVID-19, а потім повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну продемонстрували, що умови наукових та освітніх обмінів суттєво змінилися і спричинили пошук нових каналів спілкування та форматів взаємодії.

Питання освітніх і наукових обмінів стало доволі актуальною темою в контексті міжнародних відносин, зокрема в аспекті культурної дипломатії та розвитку «м'якої сили». Роботи Дж. Найта, Г. де Віта, Ф. Хуанга, Д. Крачуна, М. Тамтіка, А. Фельдер-Штіндта, М. А. Перейри, Дж. Д'Інверно присвячені переважно проблемам інтернаціоналізації вищої освіти, впливу глобалізації, пандемії COVID-19 та геополітичних викликів на розвиток академічної мобільності. Дж. Найт і Г. де Віт аналізують історичну еволюцію та майбутнє міжнародних освітніх обмінів, розглядаючи їх як елемент культурної дипломатії [1]. Ф. Хуанг, Д. Крачун і Г. де Віт досліджують постпандемічну трансформацію системи вищої освіти та нові виклики для мобільності студентів [2]. М. Тамтік і А. Фельдер-Штіндт аналізують реакцію європейських університетів на російське вторгнення в Україну та його вплив на академічне співробітництво [3]. М. Алвеш Перейра та Дж. Д'Інверно оцінюють динаміку студентської мобільності в межах Європейського Союзу як показник ефективності інтеграційної політики ЄС [4]. Попри різноманітність підходів, поза увагою більшості досліджень залишається системний аналіз ролі освітніх і наукових обмінів у підтриманні міжкультурного діалогу саме в умовах міжнародних криз, коли освітня взаємодія виконує не лише академічну, а й гуманітарну, соціальну та дипломатичну функцію.

Мета цієї статті – розглянути освітні та наукові обміни як інструмент міжкультурного діалогу під час міжнародних криз на прикладі пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення в Україну, а також порівняти їх специфічну роль у міжкультурній комунікації.

Основна частина. Політична наука сформувала ґрунтовний пласт наукових дефініцій, що описують міжнародну кризу. Зокрема цей аспект доволі глибоко аналізує Дж. М. Маккормік у статті «International Crises: a Note of Definition» (1978 р.) [5], проте загальноприйнятого визначення досі не існує. Більшість дослідників мають подібне розуміння кризи, близьке до визначення Ю. Розенталя: «ситуації, позначені високою небезпекою, станом непевності, відчуттям невідкладності» [6, с. 35]. Узагальнено міжнародну кризу можна уявити, як національ-

ну та міжнародну ситуацію, за якої існує загроза для першочергових цінностей, інтересів і цілей актора [6, с. 38]. Враховуючи комплексність сучасних міжнародних криз, дефініція Великої української енциклопедії може бути використана як базова для опису кейсу пандемії та повномасштабного російського вторгнення в Україну, а саме у такому формулюванні: міжнародна криза як фаза розвитку міжнародної конфліктної ситуації, що характеризується змінами протягом відносно короткого часу основних компонентів міжнародної конфліктної системи [7]. Упродовж останніх п'яти років пандемія та повномасштабне російське вторгнення в Україну не тільки стали визначальними для подальшого розвитку Європи і України, а й мали глобальний вплив.

Міжкультурний діалог у розв'язанні міжнародних криз відіграє роль каталізатора взаєморозуміння та засобу відновлення довіри між народами. Він допомагає зменшити соціальну напругу, сприяє виробленню спільних цінностей і пошуку рішень, що базуються на співпраці, а не конфронтації. Існує багато теоретичних підходів до розуміння міжкультурного діалогу. «Словник термінів міжкультурної комунікації» містить визначення міжкультурного діалогу як «образного виразу на позначення успішного спілкування представників різних культур, членів різних національних лінгвокультурних спільнот», а також у якості ефективної форми реалізації національної толерантності [8, с. 45].

Дослідники можуть вважати поняття «міжкультурний діалог» і «діалог культур» синонімічними, однак міжнародні організації, які реалізують це на практиці, мають дещо інше розуміння цього явища. «Біла книга» Ради Європи 2008 року «Living Together as Equals in Dignity» подає міжкультурний діалог як «відкритий і шанобливий обмін думками між людьми, групами з різним етнічним, культурним, релігійним і лінгвістичним підґрунтям на підставі взаєморозуміння й поваги» [9, с. 10].

ЮНЕСКО розглядає міжкультурний діалог як:

- 1) практичний і ціннісно-орієнтований підхід побудови довіри й порозуміння задля подолання спільних викликів;
- 2) процес, що здійснюється для трансформаційної комунікації між культурами й ідентичностями та базується на таких цінностях і принципах як взаємоповага, емпатія, готовність змінювати точку зору;
- 3) операційна стратегія, що дозволяє людям з різними поглядами, переконаннями, походами і досвідом змістовно спілкуватися, долати напруженість, спільно продукувати рішення;
- 4) структурований спосіб вийти за межі непорозуміння, допомагаючи розблокувати співпрацю там, де це найважливіше [10].

На нашу думку, міжкультурний діалог є не лише формою комунікації, а й стратегічним ресурсом під час міжнародних криз, оскільки він сприяє підтриманню зв'язків між людьми, громадами та інституціями, коли офіційні дипломатичні канали блокуються або послаблюються. Він реалізується за допомогою різних інструментів: культурної дипломатії, міжуніверситетського партнерства, програм молодіжного обміну, конференцій, мистецьких і наукових проєктів. Проте міжнародні кризи спонукають до створення нових каналів та взаємодій, оскільки традиційні платформи – дипломатичні зустрічі, культурні форуми, офлайн-навчання – часто стають недієвими через політичні рішення, воєнні дії, закриття кордонів або ризики безпеки. У таких умовах саме освітні та наукові обміни зберігають свій потенціал для діалогу, бо здатні адаптуватися до цифрових форматів і зберігати міжкультурну комунікацію навіть при фізичну ізоляцію.

Студенти й освітяни стають двигуном цієї взаємодії. Їхній масовий рух створює широкий соціальний ефект і швидко змінює міжкультурні, вже існуючі, практики. Академічна спільнота та її учасники стають головними активаторами / імплементаторами інновацій у період світових криз. Освітній досвід такого формату створює цінності та установи – зміни у студентській спільноті акумулюють зміни у глобальному вимірі.

Наукові та освітні обміни легше реконструювати й удосконалювати в умовах обмежених ресурсів, ніж великі інституційні дослідницькі проєкти. Під час криз саме студенти часто опиняються у найбільш важкому становищі, тому їхні академічні досягнення стають важливим каналом міжкультурного діалогу та взаємодії.

Держави ОЕСР розрізняють *зовнішню* та *внутрішню* академічну мобільність учасників освітнього процесу. За способом організації вона буває *організованою*, що здійснюється у межах академічного партнерства, та *індивідуальною (ініціативною)*, коли студент або освітянин самостійно шукає та взаємодіє із закладами-організаторами. Залежно від мети розрізняють *горизонтальну*, що триває від кількох днів до семестру, та *вертикальну* мобільність, яка передбачає отримання наступного академічного чи наукового ступеня [11, с. 20–21]. Описана вище типізація може бути використана лише для пояснення кількісної динаміки, тому авторки пропонують розглянути освітні та наукові обміни в контексті їх впливу на розвиток міжкультурного діалогу в період пандемії та під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

Пандемія COVID-19. Під час пандемії COVID-19 академічна спільнота зреагувала на відсутність можливості долучатися до програм академічної мобільності у традиційному форматі і створила віртуальні формати обміну. Такі обміни в дистанційному форматі вже були на траєкторії зростання і до пандемії, але коли у 2020 році вони припинились, більшість установ все ж визнали цінність технологій у постійних зв'язках між молоддю і дорослими, та згодом запустили нові програми, або ж посилили вже існуючі. За даними опитування Stevens Initiative 2021 р., 69 % організацій, що провадять міжнародні програми обмінів, зазначили: через пандемію кількість віртуальних проєктів збільшилася, хоча лише 13 % (або 23 організації / установи) зазначили, що це не вплинуло на їхні програми [12]. І вже наступного року у звіті «Survey of the Virtual Exchange Field» 2022 р. було зафіксовано, що із 155 установ та організацій з усього світу, які повідомили про впровадження програми віртуального обміну, більшість були вищими навчальними закладами (64 %), неурядовими організаціями (НУО), які функціонують більш ніж в одній країні (17 %), більшість із яких – університети Європи, США та Близького Сходу [13]. У якості прикладу можна навести такі ініціативи: NICE (Network for Intercultural Competence to facilitate Entrepreneurship), COIL (Collaborative Online International Learning), EXPLICO Global Citizenship and Sustainable Futures і TŪ-VIP (Turkey Virtual International Project), що забезпечили студентам можливість міжкультурної взаємодії у форматі цифрових симуляцій, спільних курсів і командних проєктів.

Європейська комісія запровадила соціальний модуль Erasmus + Virtual Exchange ще у 2018 році, як пілотний проєкт, що охопив університети 27 країн і з часом став одним із перших прикладів цифрової академічної дипломатії, який випередив масштабну цифровізацію обмінів після пандемії. Учасники вказували на доступність і зниження фінансових витрат, але помітними недоліками стали відсутність живої взаємодії із різними культурами та націями, складність підтримки духу та мотивації, різний рівень технологічного забезпечення студентів [14].

Пандемія продемонструвала, наскільки важливим є збереження безперервного міжкультурного діалогу навіть у часи ізоляції. Освітні та наукові обміни стали «цифровим містком» для міждержавної та міжкультурної комунікації. Позитивними ефектами для міжкультурного діалогу стали:

- розширення доступу до міжнародних програм для здобувачів освіти та представників наукового світу із країн із нижчим рівнем доходу;
- демократизація участі та відбору претендентів до проєктів через зниження фінансових витрат та зменшення логістичних проблем;
- формування культури нової онлайн-комунікації;
- збереження та укріплення міжуніверситетських і особистісних зв'язків освітян та закладів освіти у кризовий період.

Негативними ефектами можна вважати:

- втрату живої міжособистісної комунікації та емоційного компоненту взаємодії;
- відсутність занурення в культурні відмінності учасників, ризик укріплення стереотипів та упереджень, які могли розвіятись за умови особистого контакту;
- нерівність доступу до технологічних ресурсів між учасниками через поганий доступ до інтернету.

Фактично пандемія стала ключовим каталізатором змін та реформувала парадигму міжнародних обмінів: від фізичної до цифрової залежності.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну. Після повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року частина наукових та освітніх обмінів, у яких брали участь росіяни, були відкликані від співпраці і, внаслідок цього, були підписані нові угоди про співпрацю вже із українськими ЗВО, з'явилися програми академічної підтримки, багато університетів спростили вступ для українців, надавали можливість безкоштовного навчання та різноманітні гранти і стипендії.

Урсула Пайнтнер, директорка з комунікацій DAAD та керівниця Національного академічного контактного центру для України, зазначила, що у 2023 році до програм DAAD залучено приблизно 9 000 українських студентів і науковців, за допомогою індивідуальних стипендій, або ж через підтримку кооперації між українськими та німецькими вишами. Для порівняння варто зазначити, що в 2021 році цей показник був значно нижчим та становив приблизно 2 000 осіб [15].

Для Європи українська еміграція стала найбільш масштабною із часів Другої світової війни. У період з лютого 2022 року по січень 2024 року в польській системі тимчасового захисту було зареєстровано 1,79 млн громадян України. Найбільша кількість перебувала в Польщі у вересні 2022 року – близько 1,4 млн, але з часом вона зменшилася до менш ніж мільйона (приблизно 950 тисяч станом на січень 2024 року) [16]. І за останніми офіційними даними Управління у справах іноземців Польщі, на кінець лютого 2025 року в країні перебувало 1,55 млн громадян України. Більшість із них мають статус тимчасового захисту (PESEL UKR), а також посвідки на тимчасове або постійне проживання [17].

Російське вторгнення поставило багато викликів і перед науковими та вищими навчальними закладами України. Частина студентів і працівників була змушена емігрувати або піти на військову службу. Заклади вищої освіти стали цілями російських ракетних ударів. Станом на березень 2024 року, 69 будівель наукових закладів було пошкоджено, а щонайменше 5 – повністю зруйновано [18]. Найбільше постраждали заклади у східних та південно-східних регіонах України. Усі ЗВО з Луганської та Донецької областей були переміщені до більш безпечних регіонів, причому для деяких із них це був уже другий переїзд після російського нападу 2014 року, який призвів до втрати Україною контролю над частиною Донецької та Луганської областей, а також окупації Криму [16]. Саме такі переміщені заклади вищої освіти доволі активно впроваджують асинхронні формати навчання, програми академічної мобільності для студентів, викладачів і науковців, долучаються до різноманітних міжнародних проєктів, що дозволяє інформувати широку громадськість за кордоном про реальну ситуацію в Україні, вибудовувати нові інституційні зв'язки та налагоджувати комунікацію з іноземними партнерами.

Ще один приклад – ініціатива Ukrainian Global University (UGU), створена в 2022 році [19]. Вона стала міжнародною мережею університетів і наукових центрів, які надають українським студентам і дослідникам гранти, менторство та можливість навчатися за кордоном із подальшим поверненням в Україну. UGU позиціонує себе як елемент зовнішньополітичної стратегії держави, спрямованої на розвиток людського капіталу й збереження академічного потенціалу України навіть під час війни [19].

Створення в умовах гарячої фази російсько-української війни описаних вище форматів нового міжкультурного діалогу мають позитивні аспекти:

- формування нових партнерських зв'язків між українськими та європейськими університетами;

- посилення європейської солідарності;

- підвищення культурної видимості України у міжнародному академічному середовищі;

- підвищення рівня обізнаності про Україну та українську культуру.

Однак присутні також і негативні аспекти:

- активізація процесу «відтоку мізків», невпинної втрати не лише освітнього й наукового потенціалу України через вимушену еміграцію;

- підвищення ризику тривалої асиміляції частини студентів за кордоном і серйозні демографічні проблеми через втрату значної частини молодого покоління;

– складність підтримання ефективного міжкультурного діалогу в умовах травматичного досвіду війни та вимушеної еміграції.

Висновки. Отже, академічна мобільність стає одним із провідних засобів міжнародної комунікації, який здатний підтримувати діалог у період кризових ситуацій. Пандемія стала ключовим каталізатором трансформацій і змінила парадигму міжнародних обмінів – від фізичної до цифрової залежності. Були створені нові цифрові формати взаємодії, що заклали так званий початок «цифровізації» культурного діалогу. Освітні та наукові обміни виконали функцію збереження комунікацій між університетами, дозволили долати ізоляцію та продовжувати міжкультурний діалог онлайн. Головними перевагами стали інклюзивність, гнучкість і демократичність, тоді як недоліки полягали у втраті живого контакту, зниженні емоційної складової та обмеженому культурному зануренні.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну надало гуманітарно-дипломатичний вимір академічним обмінам. Вони стали інструментом підтримки українських студентів і науковців, зміцнення солідарності між європейськими державами, а також каналом позитивного позиціонування України у світі. Разом із тим, ці процеси супроводжуються ризиками відтоку людського ресурсу, нерівного доступу до міжнародних програм і складнощами повернення фахівців на батьківщину.

Можна констатувати, що формується новий вектор для розвитку міжкультурного діалогу в кризових умовах. Впровадження вище згаданих платформ для комунікації, нових стратегій у поєднанні із традиційними підходами до міжкультурного діалогу зможуть змінити попереднє бачення міжкультурної взаємодії. Подальша ефективність таких програм буде залежати від поєднання цифрових інструментів із традиційними форматами, розширення доступу до участі та посилення ролі університетів як центрів культурної дипломатії.

Abstract. The article examines the impact of educational and scientific exchanges on intercultural interaction and its transformation during international crises. Two case studies – the COVID-19 pandemic and the full-scale Russian invasion of Ukraine – are analyzed to illustrate how academic mobility adapts to crisis conditions. The study uses comparative and case study methods, relying on statistical data and practical examples of successful exchange initiatives.

Keywords: intercultural dialogue, educational exchanges, scientific exchanges, international crisis, COVID-19 pandemic, full-scale Russian invasion of Ukraine.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Knight J., H. de Wit. Internationalization of Higher Education: Past and Future. *International Higher Education*. 2018. № 95. URL: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/10715/9188>
2. Huang F., Craciun D., H. de Wit. Internationalization of Higher Education in a Post-Pandemic World: Challenges and Responses. *Higher Education Quarterly*. 2022. Vol. 76(2). P. 203–212.
3. Tamtik M., Felder-Stindt A. J. How Geopolitics Shapes Higher Education Internationalization: Institutional Responses to the Russian Invasion of Ukraine. *Journal of Comparative, International Higher Education*. 2024. Vol. 6(3). P. 163–177.
4. Pereira A. M., D’Inverno G. Learning Mobility in European Higher Education: How Has the Union’s Flagship Initiative Progressed. *Annals of Operations Research*. 2024. Vol. 351(2). P. 1589–1619. DOI: 10.1007/s10479-024-06195-y.
5. McCormick J. M. International Crises: A Note on Definition. *The Western Political Quarterly*. 1978. Vol. 31, № 3. P. 352–358. URL: <https://www.jstor.org/stable/447735>
6. Петров А. М. Характеристика кризи в середовищі міжнародних взаємодій XX – першої половини XXI ст. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2017. № 3. С. 34–40.
7. Криза міжнародна. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://surl.li/vmecsm>
8. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
9. White Paper on Intercultural Dialogue «Living Together as Equals in Dignity». *Council of Europe*. 2008. URL: https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf
10. Intercultural Dialogue. *UNESCO*. URL: <https://www.unesco.org/en/interculturaldialogue>
11. Internationalization and Traid in Higher Education: Opportunities and Challenges. Paris: OECD Publications, 2004. 322 p. URL: <https://surl.li/blqboy>
12. The State of Virtual Exchange Report 2021. *Stevens Initiative*. Washington, DC: The Aspen Institute, 2021. URL: <https://www.stevensinitiative.org/resource/2021-survey-of-the-virtual-exchange-field-report-stevens-initiative/>
13. Survey of the Virtual Exchange Field 2022. *Stevens Initiative*. Washington, DC: The Aspen Institute, 2022. URL: <https://www.stevensinitiative.org/resource/2022-survey-of-the-virtual-exchange-field-report/>

14. Erasmus + virtual exchange. Intercultural learning experiences – 2020 impact report. *European Commission*. 2021. DOI: 10.2797/870428.
15. Russia's attack on Ukraine: Important information for students and researchers. *DAAD*. 2023. URL: <https://www.daad.de/en/the-daad/ukraine/>
16. Piechowska M. Poland's Support for the Ukrainian Academic Community after Russia's Full-Scale Invasion. *Polish Institute of International Affairs (PISM)*. 2025. URL: <https://www.pism.pl/publications/polands-support-for-the-ukrainian-academic-community-after-russias-full-scale-invasion>
17. Obywatele Ukrainy w Polsce – raport statystyczny. *Urzedy Centralne*. URL: <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--raport-statystyczny>
18. Вища освіта в умовах війни: випробування на міцність. *Texty.org.ua*. URL: <https://datalogy.texty.org.ua/education/>
19. Ukrainian Global University (UGU). *ARTSFORUKRAINE*. URL: <https://www.artsforukraine.org/755-ukrainian-global-university/>

УДК 327.56:32-051(73+510)“2020/...”

ОСОБИСТІСНИЙ ФАКТОР У ПРОТИСТОЯННІ США І КНР ЗА АДМІНІСТРАЦІЙ ДЖО БАЙДЕНА І ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Д. Р. Шпорту

Анотація. Стаття досліджує вплив особистісного фактору на політику США щодо КНР за адміністрацій Д. Трампа та Дж. Байдена. Використано методи порівняльного аналізу підходів президентів, біографічного аналізу їхньої освіти та досвіду, а також кейс-стаді торговельних воєн і санкцій. Результати показують, що транзакційний стиль Трампа сприяв ескалації конфліктів, тоді як дипломатичний підхід Байдена зосереджений на альянсах і співпраці. Особистісні риси лідерів впливають на реалізацію стратегії США у протистоянні з КНР.

Ключові слова: особистісний фактор, Дональд Трамп, Джо Байден, США, КНР, торговельні війни, дипломатія.

Вступ. У сучасних міжнародних відносинах конкуренція між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою визначає світовий порядок на початку XXI століття. Це поширюється на економічну, технологічну, військову та ідеологічну сфери, формуючи нову конфігурацію світової політики. Однак за кожною великою геополітичною стратегією завжди стоять конкретні особи, а саме політичні лідери, чії особисті якості, життєвий досвід та світогляд безпосередньо впливають на характер і методи зовнішньої політики.

Адміністрації Дональда Трампа (2017–2021, 2025) та Джо Байдена (2021–2025) демонструють помітні відмінності у своїх підходах до Китаю, незважаючи на широку згоду у Вашингтоні щодо необхідності стримати імпульс Пекіна. Ці відмінності не є випадковими, а глибоко вкорінені в особистостях двох президентів, їхніх поглядах на роль Америки у світі та стилі ухвалення рішень. Трамп уособлював транзакційний, прямий і часто непередбачуваний стиль переговорів, тоді як Байден втілював традиційний дипломатичний підхід, зосереджений на альянсах, багатосторонніх механізмах і довгостроковому стратегічному плануванні.

Зовнішня політика США є доволі популярною темою для міжнародно-політичних досліджень. А. П. Добсон і С. Марш, Е. Джонстон і Х. Лавін, В. Р. Мід та інші системно аналізують американську зовнішню політику, а Зб. Бжезінський та Ф. Закарія – роль США у формуванні та підтриманні світового порядку. Аналізу політики адміністрацій американських президентів присвячено великий пласт досліджень, серед яких можна виділити роботи М. Помпео, С. Райс, Р. Зоелліка та Дж. Болтона. З іншого боку, в українській історіографії ця тематика розглядається такими аналітиками, як М. Белесков, І. Гомза, А. Гриценко.

Метою цієї статті є порівняти підходи адміністрацій Дж. Байдена і Д. Трампа щодо відносин із КНР і визначити роль особистісного фактору у протистоянні США і КНР в боротьбі за світове лідерство.

Основна частина. Для Сполучених Штатів Америки Китайська Народна Республіка є ключовим стратегічним конкурентом, який прагне змінити існуючий міжнародний порядок на свою користь і отримує все більше можливостей для досягнення цієї мети. Китай володіє значним економічним, дипломатичним, військовим і технологічним потенціалом, що робить